

Mavi Vatanın Güney Cephesi 'Doğu Akdeniz', Cem Gürdeniz, Ankara, Pankuş Yayınları, 2020, 192 Sayfa, ISBN: 978-605-06308-2-4

Southern Front of Blue Homeland 'Eastern Mediterranean',
Cem Gürdeniz, Ankara, Pankuş Publishing, 2020, 192 p.
ISBN: 978-605-06308-2-4

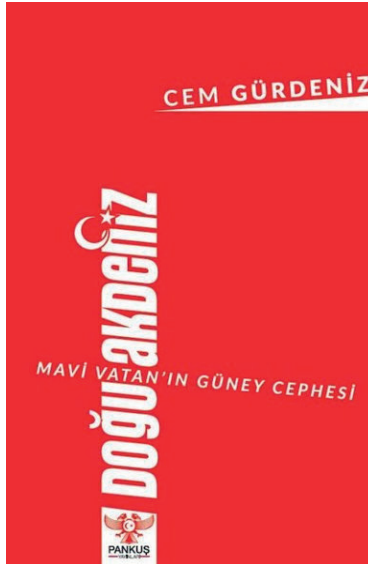
Sümeyye Didar Kılıç¹

Sorumlu yazar/Corresponding author:
Sümeyye Didar Kılıç (Yüksek Lisans Öğrencisi),
İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Avrasya Araştırmaları Anabilim Dalı, İstanbul,
Türkiye
E-posta: didarkilic1996@gmail.com
ORCID: 0000-0001-8708-6692

Başvuru/Submitted: 09.09.2021
Kabul/Accepted: 10.09.2021

Atıf/Citation: Didar Kılıç, Sümeyye. "Mavi Vatanın Güney Cephesi 'Doğu Akdeniz', adlı eserin tanıtımı". *Avrasya İncelemeleri Dergisi* - *Journal of Eurasian Inquiries* 10, 2 (2021): 349-353.
<https://doi.org/10.26650/jes.2021.020>

Anahtar Kelimeler: Doğu Akdeniz, Mavi Vatan, Enerji, Jeopolitik konum, Münhasır ekonomik bölge

Key words: Eastern Mediterranean, Blue Homeland, Energy, Geopolitical Position, Exclusive economic zone

'Mavi Vatan' kavramının isim babası olan Cem Gürdeniz bu kavramı ilk kez Amiralliğinin ikinci yılında 14 Haziran 2006 günü katıldığı bir sempozyumda kullanmıştır. Bu kavram Anadolu'yu çevreleyen denizlerle diğer okyanus ve denizlerdeki hak ve çıkarları korumaya ve

geliştirmeye yönelik jeopolitik bir yol haritası olarak tanımlanmış ve bu kavram kullanılmaya başlanmıştır. Mavi Vatanın Güney Cephesi Doğu Akdeniz kitabı ile Cumhuriyet döneminden başlayarak değindiği Türkiye'nin denizlerdeki politikasından ve özellikle son dönem 2020 yılında meydana gelen gelişmelerden bahsedilmiştir.

Koç Üniversitesinde Denizcilik Forumu Kurucu Direktörü olan Gürdeniz, Deniz Harp Akademisi mezunudur. Kendisi yıllarca donanmada yurtiçi ve yurtdışı görevler almış olup en son 2008 yılında Tümamiralliğe terfi etmiştir. 2011 yılında Balyoz davasında tutuklanıp hüküm giymiştir fakat 2014 Anayasa Mahkemesinin yeniden yargılanması kararıyla 2015 yılında hürriyetine kavuşmuştur. Deniz Kuvvetleri Dergisi'nde 1979-2005 arasında 22 makale yayınlamış, Türk Deniz Kuvvetleri El Kitabı 2000, İngilizce/Türkçe ve Türkçe/İngilizce Deniz Terimleri Sözlüğü, Cumhuriyet Donanması, Açık Denizlere Doğru Deniz Kuvvetleri ile Hedefteki Donanma, Amatör Denizciler İçin Acil Durum Seyri, Mavi Uygurluk, Çelik Gemiler Demir Bahriyeliler, Mavi Vatan Yazıları; Mavi Vatanın Güney Kapısı: Doğu Akdeniz kitaplarını yazmıştır. Halen Veryansın TV internet gazetesinde yazmaktadır. Bu yazıda Cem Gürdeniz'in Mavi Vatanın Güney Cephesi adlı kitabını inceleyeceğiz. Bu çalışmada genel coğrafi konumu itibarıyla deniz ulaşımı, enerji kaynakları ve Doğu Akdeniz'de meydana gelen sorunları, Deniz Kuvvetlerinin gelişimini, Türkiye Cumhuriyeti'nin bölgedeki politikasını ve yabancı devletlerin Doğu Akdeniz'deki amaçları ve uyguladıkları politikalar incelenmiştir.

Cem Gürdeniz'in bu çalışması kitabın girişinde yer alan şu ifadeler ile kitabın ne anlatmak istediğini özetler niteliktedir; "Mustafa Kemal, 1 Eylül 1922 sabahı 'Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri.' komutunu vermişti. Türk Ordusu 9 Eylül'de İzmir'de denize vardı. Bugün Mustafa Kemal'in komutunun ikinci cephesi Akdeniz'de, Mavi Vatan'da açılmıştır. Cumhuriyet donanması ve arkasındaki Türk Milleti bu cepheyi de kazanacaktır." Eserde devletin akdeniz politikaları ve yapılanlar ayrıca günümüzde olan krizler ve uygulamalar okura aktarılmıştır.

Eser yazarın özgeçmişini ile başlayıp teşekkür, kısaltmalar, önsöz ve başlarken ile devam etmiştir. Cem Gürdeniz'in yazdığı Mavi Vatanın Güney Cephesi Doğu Akdeniz adlı kitabın bölümleri şunlardır;

- Yazarın Özgeçmişini
- Teşekkür
- Kısaltmalar
- Önsöz
- Başlarken
- Doğu Akdeniz'in Türkiye İçin Jeopolitik Dönemi
- Çok Kutuplu Düzendeki Doğu Akdeniz Krizi
- Doğu Akdeniz ve Kıbrıs Adası
- Akdeniz, Cumhuriyet Donanması ve Gelecek
- Ekler Bölümü
- Kaynakça

Kitabın önsözü 18. ve 22. Dönem Milletvekili Kemal Anadol tarafından yazılmıştır. Önsözde Amiral Gürdeniz'in Mavi Vatan kavramında ilk nasıl bahsettiğinden, Osmanlı İmparatorluğu'nun denizlerde karşılaştığı zorluklardan ve bunun süre gelen tarihte Türkiye Cumhuriyeti'ndeki uzantısından bahsetmektedir. Ayrıca Deniz Kuvvetleri'nin kuruluşundan ve yapılan yeniliklere değinmiştir. Amiral Gürdeniz'in yaşamı boyunca Atatürk'ün “ Umutsuz durumlar yoktur, umutsuz insanlar vardır. Ben hiçbir zaman umudumu yitirmedi.” sözünü kendine rehber ettiğinden ve bu eserle de ülkedeki, denizdeki gelişmelere ve denizcilik sorunlarına ışık tutacağı ifade edilmiştir.

Eser de Türkiye'de kullanılmaya başlayan Mavi Vatan kavramının kullanımına ağırlık verilmiş, devletin doğu Akdeniz'deki gücü hakkında tarihsel olarak bir anlatımda bulunulmuştur. Bununla birlikte Kıbrıs ve Yunanistan sorunlarına değinmiş ve Cumhuriyet donanmasından bahsetmiştir. Özellikle son dönemlerde yaşanan olaylara kaynaklar referans alınarak değinilmiş okuyucuya doğru bilgiler aktarılmaya çalışılmıştır. Dil ve üslup olarak akıcı ve okuyucu tarafından anlaşılabilir bir dil kullanan yazar, kitapta yer yer kendi yorumuna ve duyuma bağlı cümlelere de yer vermektedir.

Eserin, başlarken bölümünde 1936 yılında Atatürk'ün Montreux Sözleşmesi ile İstanbul ve Çanakkale boğazlarındaki egemenliğin geri alındığından ve bunu dönemin gazete yazılarıyla ifade etmiştir. İlerleyen yıllarda ki kıta sahanlığı, karasuları ve Kardak krizlerine değinmiş ve bugün bile sorunların çözülemediğine çünkü krizin temel nedenin Doğu Akdeniz'de yatan enerji kaynakları olduğundan bahsetmiştir. Yabancı devletlerin kendi çıkarları doğrultusunda Türkiye'nin Münhasır Ekonomik Bölgesini ihlal etmeye çalışmalarından KKTC'nin haklarının tanınmamasına değinilmiştir. Ve özellikle Doğu Akdeniz'in jeopolitik olarak konumunun ve bununla birlikte altında yatan enerji kaynaklarını ne kadar önemli olduğu belirtilmiştir.

“Doğu Akdeniz'in Türkiye İçin Jeopolitik Önemi” başlıklı birinci bölümde, Türk deniz jeopolitiğinin küresel jeopolitikten ayrılmayacağına zira dünyanın tek kutuplu dünya düzeninden çok kutuplu dünya düzenine hızla geçtiğinden ve Türkiye'nin bulunduğu Doğu Akdeniz'in enerji jeopolitiği, kenar kuşak jeopolitiği ve İsrail'in güvenlik jeopolitiğinin olduğu ortak kritik paydanın Türkiye'nin deniz jeopolitiği olduğundan bahsedilmektedir.

Medeniyetlerin, devletlerin ilk deniz ticareti bu bölgede başlamış imparatorlukların ağırlık merkezi Doğu Akdeniz olmuştur. Avrupa, Afrika, Orta Doğu, Kafkasya, Basra Körfezi, Ege ve Karadeniz'e yakınlığı ile bölge yüzyıllarca jeopolitik merkez olmuştur. Günümde de bunun devam ettiğinden son zamanlarda bölgenin enerji mücadelesine dönüşmesinden ve Doğu Akdeniz'in Türkiye'nin açık denizlere bakan yüzü olması sebebiyle Akdeniz'e olan ihtiyacın çok önemli olduğundan ve bir yarımada devleti olan Türkiye için Doğu Akdeniz'in çok önemli olduğundan bahsedilmektedir.

“Çok Kutuplu Düzendeki Doğu Akdeniz Krizi” başlıklı ikinci bölümde ABD de meydana gelen 2008 ekonomik krizi ve Gürcistan-Osetya krizinde ABD askeri ve siyasi gücünün Rusya karşısında gerilemesi gücü elinde tutmak isteyen ABD'nin tek kutuplu dünya düzeninden çok

kutuplu dünya düzenine geçilmeye başlandığını anlatan yazar Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de karşılaştığı sorunlara değinmiştir. Özellikle, Doğu Akdeniz'de kaynakları kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak isteyen GKRY, Türkiye'nin büyük miktarda deniz yetki alanının çalmaya çalışması ve arkasına Yunanistan'ı ve 2004 yılı itibarıyla de Avrupa Birliğine girip onu arkasında güç olarak kullanmaya çalışması Türkiye'nin güvenliği için bir tehdit oluşturmaktadır. Fakat tarihsel bağlamda Türkiye'nin bu durumlara farklı şekilde yanıtlar verdiği ifade edilmiştir. Yapmış olduğu sismik araştırma faaliyetleri, Akdeniz Kalkını harekâtı ve 2019 baharında iki ay arayla yaptığı tatbikatlar Doğu Akdeniz'de büyük bir güç gösterisinde bulunduğunun göstergesidir.

Türkiye'nin kendi Fatih ve Yavuz isimindeki gemileriyle sismik ve fiili sondaj faaliyetlerinde bulunması Türkiye'ye dayatılmaya çalışılan jeopolitik planları bozmuş, deniz gücü önemli bir yere gelmiştir. Yazar, bunun farkında olan ABD'nin NATO'nun güney kanadını ve Doğu Akdeniz'de bir kırılmayı göze almak istememesinden fakat Türkiye'nin jeopolitik çıkarlarının ABD'nin küresel liderlik çıkarlarını rahatsız ettiğini belirtmiş, ilişkilerin 21. y.y. da Doğu Akdeniz üzerinden belirlenmesinin önemli noktalardan biri olacağını ifade etmiştir. Verilen bilgilerden Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de bir güç haline gelmeye başladığını ve diğer devletlerin bu durumdan rahatsızlık duydukları bilgisini çıkarabiliriz.

Eserin 'Doğu Akdeniz ve Kıbrıs Adası' başlıklı üçüncü bölümünde Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de değişmez önceliğinin en önemli aktörünün Kıbrıs Adası olduğundan bahsedilmektedir. Bu bölümün başlangıcında Kıbrıs Adası'nın yaşadığı sorunlar tarihsel süreçte ele alınmış ve GKRY ile olan sorunlara değinilmiştir. Özellikle Kıbrıs sorununa çözüm bulmak için yapılan Annan planı ve bu planın Kıbrıs Türklerini soktuğu zor durumdan bununla birlikte Türk tarihi için yapılan hatanın unutulmaması gerektiğine değinilmiştir. Kıbrıs'ın, 1974 öncesinde ve sonrasında Türk dış politikasının önemli bir yerinde olduğu ve olmaya devam edeceği belirtilmiştir. Bununla birlikte adanın güney kesimine olan GKRY ile sorunlar çözüme kavuşmamıştır aksine artmaya devam etmiştir.

Ülkenin yaptığı KKTC ve Türkiye'nin kıta sahanlığını ihlal eden anlaşmaları, Doğu Akdeniz'de Münhasır Ekonomik Bölge ilan etmeleri ve bunlara meşruluk kazandırmaya çalışma çabaları, Avrupa Birliğine üye devlet konumuna gelmelerinin onlarda oluşturduğu rahatlığa değinilmiştir. Yunanistan ile olan Meis adası kıta sahanlığı probleminden bahsedilmiştir.

Akdeniz Kalkını Harekâtı yapmış olan Türkiye'nin bununla birlikte Doğu Akdeniz'de güvenlik risklerini azaltmak ve enerji güvenliğini sağlamayı amaçladığı hareket Doğu Akdeniz'de deniz güvenliğine katkı sağlamış ayrıca NATO'nun Etkin Çaba Harekâtı'na destek olmuştur.

Ayrıca bu bölümde Türkiye'nin yalnızca enerjinin taşındığı bölge değil kendi yetki alanında enerji çıkaran ve kullanan bir ülke olmasından da bahsedilmiştir.

Doğu Akdeniz'de Yunanistan ve GKRY değil ayrıca AB ülkeleri, İsrail, Fransa, ABD ve Rusya'nın da Suriye üzerinde bölgede varlık gösterme çabasından bahsetmenin mümkün olduğu, bu devletlerin burada faaliyetlerde bulunduğu bahsediliyor. Özellikle Doğu Akdeniz'de 2015

yılında Kıbrıs Adası çevresinde bulunan doğal gaz rezervleri burayı bir çekim merkezi yapmış, sadece kıyıdaş olanları değil küresel aktörleri de bu alanda etkilediğinden bahsedilmiştir. Yazar Türkiye'nin son dönemde yaptığı sondaj faaliyetlerinden, Fatih ve Yavuz gemisinden, tatbikatlardan, kendi kıta sahanlığını korumaya yönelik attığı adımlardan bahsederek Türkiye'nin 2002 yılından beri Mavi Vatan'ın çıkarlarını koruma sürecine değinilmiştir. Yazar bu bölümde son olarak 2020 yılında yaşanan Navtex krizinden, Mavi Vatan doktrininden ve Mavi Vatan sorunlarını nasıl çözülebileceğinden bahsetmiştir ki yazar devletlerin karşılıklı olarak bunları çözmeleri gerektiğini fakat daha sorunlar üzerinde bile bir mutabakata varılmadığını ifade etmektedir.

Kitabın son bölümü olan 'Akdeniz, Cumhuriyet Donanması ve Gelecek' başlıklı bölümünde Türkiye'nin Avrasya'nın en kritik bölgesinde bulunduğunu bunun hem ödülünü ve bedelini yaşamış bir devlet olduğuna değinip, Türk devletinin geleceğinin denizlerde olduğunu belirtmiştir. Buradan 21. yy. da Türk jeopolitiğinin ağırlık merkezinin Mavi Vatan olacağı, tek kutuplu düzenden çok kutuplu düzene geçişin yaşandığı ve küresel süreçte Doğu Akdeniz, Ege, Karadeniz ve Boğazların Türk jeopolitik bölgesini güçlendirdiğini ifade etmektedir. Yazar, Mavi Vatan'ın güvenliğinden ve geleceğinden Cumhuriyet Donanması'nın sorumluluğu olduğundan, donanmanın donatılması gerektiğinden ve donanmanın varlık nedeni tanımlanmıştır. Yazarımıza göre gelecek Türkiye'nin refah ve güvenliğinin anahtarı şüphesiz denizciliktir.

Sonuç olarak bir bütün halinde incelediğimizde kitap denizlerle çevrili bir yarımada olan ve jeopolitik alanda merkezi bir konumda olan Türkiye'nin, Doğu Akdeniz'deki kendi kıta sahanlığından ve bundan mahrum edilmeye çalışılmasından, donanmanın önceki dönemlerde pek bir işlevinin olmaması sebebiyle Mavi Vatan'da pek bir varlığının olmamasından, Kıbrıs'ın öneminden ve yaşadığı zorluklardan bahsedilmiştir. Fakat geçen zamanda donanmanın, deniz gücünün çok önemli olduğundan, gelişen dünyada küreselleşmenin jeopolitik ve jeoekonomik alanın Türkiye'nin bulunduğu coğrafya olması, kaynağın denizler olması, Mavi Vatan'ın koruması gerektiğini ve Türkiye'nin kendi haklarını savunması gerektiğini, denizcilikte ne kadar geç kalmış olsak da ilerlemeler kaydedilmeye başlanmasından bahsedilmiştir.

Kitapta donanmanın tarihsel sürecinin verilerle incelendiğini fakat bazı noktalarda yazarın kendi yorumlarının ve fikirlerinin ön plana çıktığını ve bu sebeplerin kitabı bilimsellikten uzaklaştırdığı söyleyebiliriz. Bununla birlikte kullanılan dil ve anlatım biçimi okurun rahat anlamasını sağlayıp kitaba roman havası vermekte ve kitabı akıcı hale getirmektedir. Ekler bölümünde verdiği Mavi Vatan haritası da kitabın zihinlerde oturtmaya çalıştığı Mavi Vatan haritasını gözler önüne sermiştir.

